

ASPA

Kehittyvää erityisryhmien asumista

ASPAN TIETOPALVELUN UUTISKATSAUS

1/2009

Käsissäsi on nyt ensimmäinen ASPAn tietopalvelun uutiskatsaus. Katsaukseen on kerätty ajankohtaista tietoa erityisryhmien asumiseen liittyen. Katsaus sisältää muun muassa tietoa uusimmista viranomaisten linjauksista ja alkaneista hankkeista ja selvityksistä, ajankohtaista tutkimus- ja tilastotietoa, esittelyn tietopalvelun suosittelemasta kirjallisuudesta sekä katsauksen mediassa esillä olleisiin aiheisiin. Ilmoitustaululle on koottu tietoa tulevista seminaareista ja koulutuksista. Uutiskatsauksen on koonnut ASPAn suunnittelija Saara Kanula ja se tulee jatkossa ilmestymään noin kerran kuukaudessa. Palautetta ja kommentteja uutiskoosteesta voi lähettää osoitteella [saara.kanula\(at\)aspa.fi](mailto:saara.kanula(at)aspa.fi)

Sisältö

1 Viranomaisten linjauksia.....	3
Sata-komitea linjasi sosiaaliturvan uudistamista.....	3
RAY:n tuotoista yli 300 miljoonaa järjestöille	4
Erytisyryhmien asemaa tv-katsojina edistetään	4
Mieli 2009 -työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi valmistuneet.....	4
Palvelusetelit nykyistä laajempaan käyttöön sosiaali- ja terveyspalveluissa	5
2 Alkaneita hankkeita ja selvityksiä.....	5
Työpankit pureutuvat vajaakuntoisten työllistymiseen	5
Hyvinvointialan strateginen hanke käynnistyy	6
Kuntien ratkaisuja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen uudistamiseksi selvitetään.....	7
Kehitys- ja muiden vaikeavammaisten asumista edistetään laitoshoidon vähentämiseksi.....	7
3 Tilastoiden ja tutkien – ajankohtaista tutkimus- ja tilastotietoa	8
Terveydenhuollon maksukattojen yhdistämisestä hyötyisivät köyhät, sairaat ja vanhukset	8
Kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen järjestämisessä puutteita.....	8
Skitsofreniaa sairastavat kohtaavat Suomessa syrjintää enemmän kuin muissa maailman maissa.....	9
Kelan myöntämien vammaisetuuksien määrä tammikuussa 2009	9
Mielenterveyden häiriöt tavallisin peruste Kelan kuntoutukselle.....	9
Suomen sosiaalimenot kasvoivat vuonna 2007 1.6 prosenttia edellisvuodesta	10
4 Luettavaksi – Tietopalvelun suosittellemaa kirjallisuutta	10
Keinoja omaan kuntoutumiseen – Perheen työkirja	10
En valinnut tätä sairautta: kokemustietoa mielenterveyden häiriöistä	11
Sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädäntö 2009.....	11
Sosiaalipalvelujen ja -etuuksien lainsäädäntö 2009	11
5 Mediasta poimittua	12
ARA avustaa Lahdessa 12 miljoonalla eurolla (Etelä-Suomen sanomat 13.2.09).....	12
Tulkkkien työllistymiskeskus etsii vaikeasti työllistyville työpaikkoja (Oulu-lehti 18.2.09).....	12
Vammaispalvelulain uudistaminen merkittävä asia kehitysvammaisille (Keskipohjanmaa 22.2.09).....	12
Espoo aikoo korottaa kehitysvammaisten asiakasmaksuja (Helsingin Sanomat 26.2.09).....	12
Vammaiset eivät tiedä tarpeeksi oikeuksistaan (Kainuun sanomat 3.3.09).....	13
6 Ilmoitustaulu – tulevia seminaareja, koulutuksia ja tapahtumia.....	13

1 VIRANOMAISTEN LINJAUKSIA

Sata-komitea linjasi sosiaaliturvan uudistamista

Sosiaaliturvan uudistamista pohtiva Sata-komitea on saanut valmiiksi ehdotuksensa sosiaaliturvan uudistamisen peruslinjauksiksi. Ehdotukset käsittelevät perusturvan riittävyyttä, aktiivivaihtoehtoja ja työuran pidentämistä tukevaa sosiaaliturvaa, sosiaaliturvan kannustavuutta sekä sosiaaliturvajärjestelmän selkeyttämistä:

- **Perusturvan riittävyys**

Komitea ehdottaa, että perusturvaetuuksien riittävyys arvioitaisiin säännönmukaisesti esimerkiksi vaalikausittain. Lisäksi perusturvaetuuksien indeksidonnaisuus yhdenmukaistettaisiin. Komitean ehdotuksiin sisältyy esitys, jonka mukaan voidaan maksaa kansaneläkkeen täyttä määrää korkeampaa takuueläkettä, jolla turvataan pienimpien eläkkeiden kohtuullinen taso. Takuueläkkeen tasosta riippuen sitä saavia olisi vähintään yli 90 000 eläkkeensaajaa.

- **Asumistukijärjestelmän yksinkertaistaminen**

Komitea pitää tärkeänä asumistukijärjestelmän yksinkertaistamista. Komitea päätti, että perustoimeentulotuen laskennallisen osuuden siirtämistä Kelan hoidettavaksi jatkoselvitetään ja siitä päätetään komitean loppumietinnössä.

- **Työttömyysturvauudistus**

Työttömyysturvauudistus on kokonaisuus, johon liittyy ehdotuksia työttömyysturvan saamisedellytyksistä, työttömyysturvan tasosta erityisesti aktiivitoimenpiteiden ajalta, muutosturvan kehittämisestä, työnhaun tehostamisesta, työttömien omaehtoisen koulutuksen tukien uudistamisesta sekä ns. työttömyysputken alkamisen myöhentämisestä. Lisäksi komitea ehdottaa vuorotteluvapaan vakinaistamista. Työmarkkinatuen osalta komitea esittää tarveharkinnan poistamista. Komitea selvittää mahdollisuutta siirtyä työttömyysturvassa yhden perusturvaetuuden järjestelmään. Lisäksi komitea selvittää toimenpiteitä perusturvan kehittämiseksi siten, että työn vastaanottaminen ja lisätulojen hankkiminen on aina kannattavaa.

- **Lasten varhaisvuosien kasvuedellytysten tukeminen**

Lasten varhaisvuosien kasvuedellytyksiä tulisi komitean mielestä parantaa tukemalla erityisesti varhaisvaiheen hoitoa. Komitea esittää muun muassa vanhempainetuuksien päivärahan eri tasojen yhtenäistämistä sekä kotihoidon tuen perusosa korottamista vähimmäispäivärahan tasolle alle puolitoistavuotiaan lapsen osalta.

- **Sosiaaliturvan lainsäädännön rakenteen uudistaminen**

Komitea pitää tarpeellisena sosiaaliturvan lainsäädännön rakenteen uudistamista siten, että se tukisi nykyistä paremmin aktiivisen sosiaalipolitiikan tavoitteita sekä kuvaisi selkeämmin eri elämäntilanteita koskevaa sosiaaliturvaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote 27.1.2009: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/view/1381629#fi>

Lisää aiheesta: www.stm.fi/sosiaaliturvauudistus

RAY:n tuotoista yli 300 miljoonaa järjestöille

Yli 900 yleishyödyllistä järjestöä ja säätiötä saa tänä vuonna yhteensä 302,5 miljoonaa euroa Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Avustuksilla rohkaistaan järjestöjä kehittämään uusia toimintamuotoja ja parantamaan järjestöjen toimintavalmiuksia.

Valtioneuvosto päätti Raha-automaattiyhdistyksen tuoton jaosta 29. tammikuuta. Valtioneuvosto jakoi avustukset Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen jakoehdotuksen mukaisesti muutamia teknisiä korjauksia lukuun ottamatta.

Avustuksia myönnettiin 921 hakijalle yhteensä 1 893 kohteeseen. Jaettavista avustuksista on yleisavustuksia 65,2 miljoonaa euroa, kohdennettuja toiminta-avustuksia 126,2 miljoonaa euroa, investointiavustuksia 40,4 miljoonaa euroa ja projektiavustuksia 70,7 miljoonaa euroa. Avustuksina jaettu summa oli vajaat 10 miljoonaa euroa edellisvuotta pienempi.

Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote 29.1.2009:

<http://www.valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=252335>

Erityisryhmien asemaa tv-katsojina edistetään

Liikenne- ja viestintäministeriön valmistelemaan luonnokseen hallituksen esitykseksi televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain ja tekijänoikeuslain muuttamiseen sisältyy muun muassa näkö- ja kuulorajoitteisten osallistumismahdollisuuksien lisääminen. Tämä tapahtuisi asettamalla televisiotoiminnan harjoittajille velvoite liittää ohjelmistoihin tekstitys, selostus tai muu vastaava palvelu. Käytännössä velvoite koskisi suosituimpia yleiskanavia.

Liikenne- ja viestintäministeriön tiedote 30.1.2009: <http://www.lvm.fi/web/fi/tiedote/view/819193>

Mieli 2009 -työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi valmistuneet

Työryhmän ehdottaa, että mielenterveys- ja päihdeongelmaisten tulisi saada palveluja joustavasti yhden oven kautta. Palvelujärjestelmää tulisi kehittää lisäämällä peruspalveluissa tehtävää mielenterveys- ja päihdetyötä sekä perustamalla yhdistettyjä mielenterveyshäiriöiden ja päihdehoidon avoyksiköitä.

Suunnitelmassa painotetaan asiakkaan aseman vahvistamista, mielenterveyden ja päihdeettömyyden edistämistä sekä perus- ja avohoitopalveluina toteutettavien mielenterveys- ja päihdepalvelujen monipuolistamista.

Työryhmä ehdottaa, että kunnat lisäävät ja monipuolistavat päivystäviä, liikkuvia ja konsultaatiopalveluja mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsiville, minkä seurauksena laitospaikkojen tarve vähenee. Laitospaikkojen vähentäminen edellyttää, että ensin kehitetään ja monipuolistetaan avohoittoa ja vasta sitten supistetaan laitoshoittoa. Lisäksi ehdotetaan, että mielenterveys- ja päihdeongelmia itse kokeneita otetaan mukaan palveluiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Koska mielenterveys- ja päihdeongelmia esiintyy yhä enemmän samanaikaisesti, erikoistason psykiatriset ja päihdehuollon avoyksiköt ehdotetaan yhdistettäväksi. Psykiatrinen sairaalahoito ehdotetaan siirrettäväksi pääsääntöisesti yleissairaaloitten yhteyteen.

Koska mielenterveys- ja päihdeongelmia esiintyy yhä enemmän samanaikaisesti, erikoistason psykiatriset ja päihdehuollon avoyksiköt ehdotetaan yhdistettäväksi. Psykiatrinen sairaalahoito ehdotetaan siirrettäväksi pääsääntöisesti yleissairaaloiden yhteyteen.

Työryhmä esittää, että valtioneuvosto antaa vuonna 2009 mielenterveys- ja päihdetyöstä periaatepäätöksen, jolla turvataan työn pitkäjänteinen kehittäminen nykyistä avohoito- ja peruspalvelupainotteisemmaksi ja varmistetaan siihen tarvittavat voimavarat.

Työryhmä esittää myös, että mielenterveyslain, päihdehuoltolain ja raittiustyönlain sisällöt päivitetään ja niiden yhdistämisen mahdollisuus arvioidaan.

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma Mieli 2009 -työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015 (STM:n selvityksiä 2009:3) on luettavissa ministeriön verkkosivuilla www.stm.fi/julkaisut

Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote 10.2.2009:

<http://www.valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=253344>

Palvelusetelit nykyistä laajempaan käyttöön sosiaali- ja terveyspalveluissa

Palvelusetelijärjestelmän käyttöä esitetään laajennettavaksi sosiaali- ja terveyspalveluissa. Kunnat päättäisivät palvelusetelijärjestelmän käyttöönotosta ja palveluvalikoimasta sekä pitäisivät luetteloa hyväksymistään yksityisistä palvelujen tuottajista, joiden palvelujen maksamiseen seteliä voisi käyttää.

Uudistuksella ei muuteta kuntien velvoitteita järjestää asukkailleen sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Palveluseteli on yksi keino järjestää julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja yksityisten palvelujen tuottajien avulla. Muita kunnallisten palvelujen järjestämistapoja ovat kuntien ja kuntayhtymien oma tuotanto ja palvelujen hankkiminen ostopalveluina julkisilta tai yksityisiltä palvelujen tuottajilta.

Palvelusetelilain tavoitteena on lisätä asiakkaan valinnan mahdollisuuksia, parantaa palvelujen saatavuutta, monipuolistaa palvelutuotantoa sekä edistää kuntien, elinkeinotoimen ja yksityisten palveluntuottajien yhteistyötä. Kotona annettavissa palveluissa käytettävien palvelusetelien arvosta säädettäisiin edelleen sosiaalihuoltolaissa ja kansanterveyslaissa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1. kesäkuuta 2009.

Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote 5.3.2009: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/view/1393903#fi>

2 ALKANEITA HANKKEITA JA SELVITYKSIÄ

Työpankit pureutuvat vajaakuntoisten työllistymiseen

Vammaisten työllisyysaste on Suomessa Euroopan pienimpiä. On arvioitu, että noin 30 000 sairauden tai vamman takia työelämän ulkopuolella olevaa henkilöä olisi halukas ja kykenevä tekemään osa-aikaista tai kokopäiväistä työtä. Muun muassa tähän pureutuu uusi valtakunnallinen työpankkikokeilu.

Työpankkikokeilu tähtää muun muassa vajaakuntoisten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen Suomessa. Työpankkeja perustetaan seitsemän eri puolille Suomea. Työpankkeja tukee lisäksi seitsemän toimijan yhteistyöverkosto. Työpankkien avulla pyritään työllistämään vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä. Työpankki vuokraa työntekijöitä yrityksille ja yhteisöille. Työntekijät ovat työsuhteessa työpankkiin, jolloin yrityksille on nykyistä mutkattomampaa palkata osatyökykyisiä palvelukseensa. Kun työntekijällä ei ole töitä vuokraavassa yrityksessä tai työpankissa, hän saa koulutusta tai kuntoutusta.

Työpankkikokeilussa mallinnetaan tapoja, joilla työpankin avulla työllistetään osatyökykyisiä ja pitkäaikaistyöttömiä ns. vapaille työmarkkinoille. Työpankit ovat työelämälähtöisiä ja yritysten työvoimatarpeita palvelevia. Kokeilun uskotaan kiinnostavan esimerkiksi yrityksiä, jotka varautuvat väestön ikääntymisestä aiheutuvaan työvoimapulaan. Työpankkeihin voi ilmoittautua kuka tahansa työttömänä oleva henkilö. Työpankit tekevät päätökset siitä, ketä ne palkkaavat.

Työpankkikokeilu liittyy sosiaaliturvauudistusta pohtivan Sata-komitean linjauksiin. Työpankkikokeilu jatkuu vuoden loppuun, jonka jälkeen päätetään kokeilun jatkosta.

Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote 10.2.2009:

<http://www.valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=253307>

Lisää aiheesta: http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/sata/tyopankkikokeilu

Hyvinvointialan strateginen hanke käynnistyy

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt strategisen hankkeen kehittämään hyvinvointialan työ- ja elinkeinopolitiikkaa. Tavoitteena on turvata osaavan työvoiman saanti hyvinvointialalla, kehittää yrittäjyyden ja yritystoiminnan edellytyksiä ja parantaa tuottavuutta. Hanke jatkuu 28. helmikuuta 2011 saakka.

Hanke keskittyy niihin työ- ja elinkeinohallinnon vastuulla oleviin keinoihin, joilla voidaan parantaa hyvinvointipalvelujen työ- ja elinkeinopoliittisia edellytyksiä. Näitä ovat työvoima-, yritys- ja innovaatiopalvelut, työelämän kehittämispalvelut sekä aluekehittämishjelmat. Hankkeessa selvitetään toimialan kipupisteet, kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet. Näiden pohjalta määritellään tarvittavat kehittämislinjaukset ja käynnistetään ohjelma niitä toteuttamaan.

Alkuvaiheessa hanke keskittyy sosiaali- ja terveysalaan eli hoito- ja hoivapalveluihin. Sosiaali- ja terveysalan hoito- ja hoivamenojen osuus bruttokansantuotteesta on noin 8 prosenttia ja kuntien ja kuntayhtymien menoista sosiaali- ja terveystoimen menot ovat noin puolet. Siten alan tuottavuuden parantaminen lisää koko kansantalouden tuottavuutta. Jotta alan tehokkuutta ja asiakkaan valinnanmahdollisuuksia voitaisiin parantaa, tarvitaan nykyistä laajempaa yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Tavoitteeseen pääsemiseksi hyvinvointipalveluissa tarvitaan uusia yrityksiä ja palveluinnovaatioita sekä nykyistä joustavampaa sääntelyä.

Sosiaali- ja terveysalalla työskentelee noin 15 prosenttia Suomen koko työvoimasta. Osuus kasvaa 20 vuodessa 25 prosenttiin, ellei alan tuottavuutta ja palvelujen tarjontaa kehitetä. Vuoteen 2020 mennessä alan työvoimasta puolet jää eläkkeelle. Samanaikaisesti ikääntyminen lisää tarvittavien palvelujen kysyntää.

Suomessa toimii noin 16 000 sosiaali- ja terveydenhuollon yritystä, mikä on noin kuusi prosenttia kaikista yrityksistä. Valtaosa niistä on pieniä, alle viiden henkilön yrityksiä. Alan yrityksistä 40 prosentilla on vaikeuksia palkata osaavaa henkilökuntaa. Erityisen vaikea tilanne on eteläisessä Suomessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 11.2.09: http://www.tem.fi/?89508_m=94089&s=2468

Lisää aiheesta: <http://www.tem.fi/hyvinvointihanke>

Kuntien ratkaisuja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen uudistamiseksi selvitetään

Valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö sekä Suomen Kuntaliitto selvittävät kuntien tekemiä kunta- ja palvelurakennemuutosten mukaisia sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuja.

Kuntiin lähtevällä kyselyllä selvitetään muun muassa, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen uudistaminen on edennyt, missä määrin kansalaiset voivat käyttää palveluja yli kuntarajojen ja mitä hyötyjä tai haasteita Paras-uudistus on kuntien näkökulmasta tuonut mukanaan.

Kyselyllä saatuja tietoja käytetään muun muassa valtioneuvoston Paras-uudistusta koskevan selonteon pohjana. Valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon kunta- ja palvelurakennemuutosten etenemisestä syysistuntokaudella 2009.

Saatuja tietoja hyödynnetään laajemminkin uudistusta linjattaessa ja esimerkiksi lainsäädäntötyössä. Selvitys on osa Paras-uudistuksen etenemisen seurantaan. Sen avulla pyritään myös löytämään hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä, miten kunnat ovat ratkaisseet sosiaali- ja terveydenhuollon haasteita.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön tiedote 17.2.2009: <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/view/1389530>

Lisää aiheesta: http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ ja_hankkeet/paras

Kehitys- ja muiden vaikeavammaisten asumista edistetään laitoshoidon vähentämiseksi

Ympäristöministeriö on asettanut työryhmän laatimaan ohjelman kehitysvammaisille ja muille vaikeavammaisille tarkoitettujen asuntojen tarjonnan lisäämiseksi. Työryhmän toimikausi on 16.2.2009 – 30.6.2009.

Hallituksen asuntopoliittisessa toimenpideohjelmassa vuonna 2008 sovittiin ohjelman laatimisesta vammaisten, mukaan lukien kehitysvammaisten asuntojen tarjonnan lisäämiseksi laitospaikkojen vähentämiseksi.

Työryhmä tarkastelee pääosin kehitysvammaisia, mutta myös muiden laitoksissa olevien vaikeavammaisten tilannetta tarkastellaan. Työryhmä arvioi laitoshoidon hajauttamisesta johtuvan kehitys- ja muiden vaikeavammaisten henkilöiden asuntojen määrällisen tarpeen asumismuodoittain sekä aikuisten kehitysvammaisten lapsuudenkodista muutosta aiheutuvan asuntojen tarpeen. Erityishuoltopiirien, kuntayhtymien ja muiden toimijoiden suunnitelmien pohjalta hahmotellaan erilaisten asumisratkaisujen tarvetta sekä arvioidaan alan toimijoiden valmius vastata edellä mainittuun kysyntään. Tältä pohjalta työryhmä tekee ehdotuksen kehitysvammaisten ja vaikeavammaisten asumisen järjestämiseksi vuosina 2010–2015 ja tähän liittyen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) ja Raha-automaattiyhdistys Ry:n (RAY) varautumisesta taloudellisesti ohjelman toteuttamiseen.

Työryhmän puheenjohtaja on asuntoneuvos Raija Hynynen ympäristöministeriöstä ja sihteerinä ARA:n erityisasiantuntija Merja Laitinen. Työryhmässä ovat edustettuina ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ARA, RAY, Suomen Kuntaliitto, alan järjestöjä. Työryhmässä Asumispalvelusäätiö ASPAa edustaa puheenjohtaja Pekka Mikkola. Ohjelma hyödyttää erityisryhmien asumisen rahoituksen suuntaamisessa, mutta myös erityishuoltopiirejä ja asumispalveluiden tuottajia niiden toimissa laitospaikkojen vähentämiseksi.

Ympäristöministeriön tiedote 18.2.2009: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=313799&lan=fi>

3 TILASTOIDEN JA TUTKIEN – AJANKOHTAISTA TUTKIMUS- JA TILASTOTIETOA

Terveydenhuollon maksukattojen yhdistämisestä hyötyisivät köyhät, sairaat ja vanhukset

Sata-komitean työhön liittyvässä tutkimuksessa on selvitetty erilaisia vaihtoehtoja terveydenhuollon maksukattojen yhdistämisestä.

Terveydenhuollossa tällä hetkellä käytössä olevat kolme erillistä maksukattoa (kunnallinen maksukatto 590 euroa, lääkekatto 672,70 euroa ja matkakatto 157,25 euroa) ylittyvät erityisesti iäkkäillä, pienituloisilla eläkeläisillä sekä pitkäaikaissairailta. Vaikka maksukatot estävät korkeiden maksurasitusten syntyä, yhteenlaskettuna kaikki asiakasmaksut, lääkemenot ja matkakulut voivat muodostaa huomattavan suuren kuluerän monille. Yhdistetty maksukatto voisi helpottaa paljon sairastavien taloudellista ahdinkoa. Maksukattovaihtoehtoja on monia ja tutkimuksessa vertailtiin vaihtoehtoisia yhdistettyjä maksukattoja ja nykyjärjestelmää sekä analysoitiin eri maksukattovaihtoehtojen vaikutusta edunsaajien talouteen. Tutkimustulosten perusteella kunnallisten asiakasmaksujen katon ja lääkekaton yhdistäminen vaikuttaisi myönteisesti erityisesti iäkkäiden, pienituloisten eläkeläisten ja pitkäaikaissairaiden talouteen.

THL:n tiedote 6.2.2009: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tiedote?id=10460

Kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen järjestämisessä puutteita.

Kehitysvammaliitto selvitti Pienestä kiinni -hankkeessa (2006–2008) kuntien ja palveluntuottajien näkemyksiä kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen kysynnästä, tarjonnasta ja kehittämishaasteista. Lisäksi selvitettiin, mikä palvelunkäyttäjien mielestä rajoittaa heidän osallistumistaan. Tulosten perusteella asumispalvelujen kehittämiseen tulee panostaa voimakkaasti lähivuosina.

Selvityksen mukaan kuntien asumispalvelujen valikoima on usein liian suppea ja joustamaton. Asumispalveluissa tulisi huomioida entistä paremmin asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja toiveet.

Kuntien mukaan asumisen tukipalvelujen kysyntä ylittää tarjonnan ja kasvaa. Syitä kysynnän kasvuun ovat laitosten purkaminen, asumispalvelujen käyttäjien määrän lisääntyminen ja nykyisten käyttäjien palvelutarpeiden lisääntyminen mm. ikääntymisen takia. Kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien mielestä heidän osallistumistaan rajoittavat autonomian ja läheisten ihmissuhteiden puute sekä köyhyys.

Asumisen järjestämistä vaikeuttavat mm. rahan ja työntekijöiden ajan puute sekä muutokset kuntien toimintaympäristöissä. Erityisen haastavaksi vastaajat kokivat asumisen ja asumispalvelujen järjestämisen henkilöille, joiden palvelutarpeet ovat monitahoisia ja ylittävät sektorirajat.

Pienestä kiinni -hanke toteutettiin yhteistyössä Asumispalvelusäätiö ASPAn, Kehitysvammaisten Palvelusäätiön ja Mielenterveyden keskusliiton kanssa.

Lisää aiheesta: <http://kehitysvammaliitto.fi/tutkimus/tutkimusteemat/aikaisemmat/piki.html>

Skitsofreniaa sairastavat kohtaavat Suomessa syrjintää enemmän kuin muissa maailman maissa

Tuoreessa kansainvälisessä vertailussa vain kolmessa ainoastaan maassa - Ranskassa, Yhdysvalloissa ja Brasiliassa - tilanne oli syrjintäkokemusten suhteen synkempi kuin Suomessa. Jopa puolet suomalaisista mielenterveyskuntoutujista oli kokenut diagnoosinsa takia fyysistä uhkaa, kuten pahoinpitelyä. Tämyntyyppinen syrjintä oli kaksi kertaa yleisempää suomessa kuin muualla. Uhkaavia tilanteita koetaan esimerkiksi kauppakeskuksissa ja muilla yleisillä paikoilla. Kaksi kolmasosaa kertoi kokevansa syrjintää ystäväpiirissään ja miltei puolet perheessään. Myös syrjintä työelämässä koettiin yleisenä. Moni kertoi myös piilottelevansa diagnoosiaan ja jättäneen diagnoosinsa takia hakematta työtä tai koulutusta. Vähiten syrjintää psyykkisesti sairaat kokivat Espanjassa, Intiassa, Puolassa ja Kreikassa.

Arvostetussa lääketieteellisessä brittilehdessä Lancetissa julkaistu tutkimus kuvaa skitsofreniaa sairastavien ihmisten syrjintäkokemuksia 27 maassa. Suomessa tutkimuksen järjesti THL:n Vaasan-toimintayksikkö yhteistyössä Vaasan sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen Sateenkaaritalon kanssa.

Lisää aiheesta: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tiedote?id=10578

Kelan myöntämien vammaisetuksien määrä tammikuussa 2009

Kela myönsi vammaisetuksia tammikuussa 2009 yhteensä 262 584 henkilölle. Määrä on 1,6 prosenttia pienempi kuin Joulukuussa 2008 ja 2 prosenttia suurempi verrattuna edellisvuoden tammikuuhun. Lapsen vammaistukea myönnettiin yhteensä 31 186 henkilölle, aikuisen vammaistukea 10 962 henkilölle ja eläkkeensaajan hoitotukea 196 012 henkilölle. Ruokavaliokorvausta maksettiin 26 357 henkilölle. Tammikuun vammaisetuksien saajien lukumäärän perusteella kertyisi vammaisetuksia maksettavaksi vuoden aikana yhteensä 380,3 miljoonaa euroa

Lisää aiheesta: www.kela.fi/tilasto

Mielenterveyden häiriöt tavallisin peruste Kelan kuntoutukselle

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriötä sairastavat olivat vuonna 2008 Kelan suurin kuntoutujaryhmä. Mielenterveyden häiriöiden vuoksi kuntoutusta sai 28 500 henkeä.

Vuosikymmenten ajan tuki- ja liikuntaelinten sairaudet olivat kuntoutuksen tärkein sairausryhmä, mutta ne jäivät viime vuonna lukumääräisesti toiseksi. Niiden vuoksi kuntoutettiin 28 370 henkeä. Mielenterveyskuntoutujien määrä on kasvanut viime vuosina roimasti: vuosina 2000–2008 lisäys oli 75 %.

Kuntoutujien kokonaismäärä kasvoi vastaava aikana vain 4,7 %. Psykoterapiaa sai vuonna 2008 kaikkiaan 14 100 asiakasta, mikä oli 8,3 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Psykoterapiaa saaneiden määrä on kaksinkertaistunut 2000-luvulla.

Kelan tiedote 20.2.2009:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/200209092435ML?OpenDocument>

Suomen sosiaalimenot kasvoivat vuonna 2007 1.6 prosenttia edellisvuodesta

THL:n tuoreen tilastoraportin mukaan vuonna 2007 Suomen sosiaalimenot olivat 45,6 miljardia euroa. Inflaatio huomioon ottaen menot kasvoivat 1,6 prosenttia edellisvuodesta. Asukasta kohden sosiaalimenot olivat keskimäärin 8 625 euroa. Reaalisesti eniten kasvoivat vanhuuteen liittyvät menot, (3,8 prosenttia) sekä perheisiin ja lapsiin liittyvät menot (2,7 prosenttia). Työttömyysmenot pienenivät 7,6 prosenttia, mihin vaikutti työttömien määrän väheneminen runsaalla 10 prosentilla vuodesta 2006 vuoteen 2007.

Suurin osa sosiaalimenoista, 33,9 prosenttia, kohdistui vanhuuteen. Vanhusten menot olivat 15,5 miljardia euroa, näistä valtaosa oli vanhuuseläkkeitä. Toiseksi eniten menot kohdistuivat sairauteen ja terveyteen (25,6 prosenttia), johon käytettiin yhteensä 11,7 miljardia euroa. Muiden pääryhmien osuudet sosiaalimenoista olivat seuraavat: Toimintarajoitteisuus 12,2 prosenttia, perhe ja lapset 11,2, työttömyys 7,5 leski ja muut omaiset 3,4, asuminen 0,9 sekä muu sosiaaliturva 2,2. Hallintomenojen osuus oli 3,1 prosenttia.

Lisää aiheesta: <http://www.stakes.fi/FI/Tilastot/Aiheittain/Sosiaalipalvelut/sosiaalimenot.htm>

4 LUETTAVAKSI – TIETOPALVELUN SUOSITTELEMAA KIRJALLISUUTTA

Keinoja omaan kuntoutumiseen – Perheen työkirja

Mielenterveyden keskusliitto 2009

Raija Mäkimurto, Olli Rauhala, Merja Smahl ja Outi Stålberg

Mielenterveyden keskusliitto on tehnyt uudenlaisen työkirjan lapsiperheille, joissa vanhemmalla on psyykinen sairaus. Kirjan tarkoituksena on auttaa hahmottamaan omaa ja perheen kuntoutumista ja mitä perhe voi tehdä kuntoutumisen hyväksi. Kirjassa kerrotaan siitä, miten psyykinen sairaus vaikuttaa vanhemman käyttäytymiseen ja perheen elämään. Perheitä haastetaan kysymyksin ja erilaisten tehtävien avulla kehittämään vuorovaikutustaitojaan. Kirjassa korostetaan vertaistuen merkitystä mielenterveysongelmista kuntoutumisessa.

Kirjaa voi tilata Mielenterveyden keskusliiton sivuilta osoitteesta: <http://www.mtkl.fi/verkkokauppa>

En valinnut tätä sairautta: kokemustietoa mielenterveyden häiriöistä

Muotialan asuin- ja toimintakeskus 2009
Kokemus tiedoksi -projekti / Anne Kärkkäinen (toim.)

Kirjassa on lähes 40 kertomusta, joissa todelliset mielenterveyden asiantuntijat, mielenterveyskuntoutujat itse, kertovat omista kokemuksistaan. Kirjassa käydään läpi muun muassa sitä, miltä tuntuu kun pelottava ääni puhuu päässä, kun ei saa yhteyttä toisiin eivätkä toiset sinuun, kun elämä on tuskaa ja masennusta tai sitä, kun saa apua - tai ei saa yrityksistä huolimatta.

Kirja on osa valistustyötä, jota mielenterveyden kokemusasiantuntijat tekevät tamperelaisen Muotialan asuin- ja toimintakeskus ry:n Kokemus tiedoksi -projektissa. Projektin tavoitteena on, että asenteet ja suhtautuminen mielenterveyttä ja -sairautta kohtaan muuttuisivat.

Lisätiedot ja kirjan tilaukset: Kokemus tiedoksi -projekti, terhi.jankko@muotiala.fi

Sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädäntö 2009

Talentum 2009

Teokseen on koottu kattavasti alan keskeinen lainsäädäntö ajantasaisena. Vuoden 2009 painoksessa ovat mukana mm. uusi huumausainelaki ja uusi elatustukilaki. Teoksessa on myös lakimuutos, jonka tavoitteena on sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaikojen lyhentäminen ja muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantaminen. Teoksen käyttöä helpottaa laaja asiahakemisto.

Lisätiedot ja kirjan tilaukset: www.talentum.fi

Sosiaalipalvelujen ja -etuuksien lainsäädäntö 2009

TULOSSA maaliskuussa!
Edita Publishing Oy

Kirja sisältää sosiaalipalveluja ja -etuuksia koskevan keskeisen lainsäädännön ajantasaiseksi toimitettuna. Säädöstekstin avautumista helpottamaan kirjaan on lisätty alan asiantuntijoiden kirjoituksia, jotka mm. valottavat säädösten tarkoitusta, pääkohtia ja merkittäviä uudistuksia.

Lisätiedot ja kirjan tilaukset: www.netmarket.edita.fi

5 MEDIASTA POIMITTUA

ARA avustaa Lahdessa 12 miljoonalla eurolla (Etelä-Suomen sanomat 13.2.09)

ARA avustaa Lahdessa 280 asunnon rakentamista opiskelijoille, vanhuksille, vammaisille ihmisille ja mielenterveyskuntoutujille ja asunnottomille. Avustuksen suuruus on 12 miljoonaa. Tämän lisäksi Lahdessa rakennetaan ARA:n korkotukilainojen turvin 200 vuokra- ja asumisoikeusasuntoa tänä vuonna.

Tukkitien työllistymiskeskus etsii vaikeasti työllistyville työpaikkoja (Oulu-lehti 18.2.09)

Nuorten Ystävät ry on käynnistänyt Oulun Toppilassa Tukkitien työllistämiskeskuksen, joka on ensimmäinen sosiaalisen työllistymisen monipalvelukeskus Oulun seudulla. Työllistymiskeskuksessa toimii useita työhönvalmennus- ja työllistymisen kehittämishankkeita, joita rahoittavat muun muassa Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus, Euroopan sosiaalirahasto, Raha-automaattiyhdistys, Oulun kaupunki, Kela ja Yhteisvastuukeräys. Toiminnan kohderyhminä ovat vammaiset, pitkäaikaistyöttömät, maahanmuuttajat, mielenterveyskuntoutujat ja muut vaikeimmin työllistyvät ryhmät. Vuoden aikana keskuksen asiakkaina käy noin 250 ihmistä.

Keskuksen käynnistämishankkeen projektipäällikkönä toimii Mika Vierimaa, joka aikoo seuraavan kolmen vuoden aikana ohjata 50 nuorta keskuksen antaman tuen kautta avoimille työmarkkinoille. Jokaiselle asiakkaalle räätälöidään työtehtävä ja työpaikka hänen omien tarpeittensa ja kykyjensä mukaan.

Vammaispalvelulain uudistaminen merkittävä asia kehitysvammaisille (Keskipohjanmaa 22.2.09)

Ensi syyskuun alussa voimaan tuleva lakiuudistus auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan, jotka liittyvät kotona ja kodin ulkopuolella tapahtuvaa toimintaan. Uudistus tarkoittaa, että henkilökohtainen apua on maksutonta sosiaalipalvelua. Lähtökohtana on, että vammaisen itse voi vaikuttaa, missä asioissa ja miten häntä avustetaan. Lakimies Sirkka Sivula Kehitysvammaisten Tukiliitosta sanoo, että lakiuudistuksen tavoitteena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Kunnille tulee velvoite järjestää vaikeavammaisille henkilöille henkilökohtaista apua. Kehitysvammaisille se tarkoittaa, että heille voidaan turvata omannäköinen elämä, Sivula kiteyttää uudistuksen sisällön.

Espoo aikoo korottaa kehitysvammaisten asiakasmaksuja (Helsingin Sanomat 26.2.09)

Espoon kaupunki aikoo nostaa kehitysvammaisille tarjottavien palvelujen asiakasmaksuja. Maksuihin ehdotetaan keskimäärin kahdeksan prosentin korotusta. Tällöin lyhytaikaisen laitoshoidon vuorokausimaksu nousisi alle 16-vuotiailta 12 eurosta 13 euroon ja yli 16-vuotiailta 22 eurosta 23,80 euroon. Autetun asumisen ylläpitomaksuksi puolestaan ehdotetaan 43,20 euroa kuukaudessa (nykyisin 40 euroa). Muun muassa päivätoimintayksiköissä tarjottavan lounaan hinta nousisi 3,50 eurosta 3,80 euroon.

Maksujen korotukset lisäävät Espoon kehitysvammahuollon tuloja arviolta 60 000 euroa vuodessa. Uuden hinnaston on määrä astua voimaan huhtikuun alusta alkaen.

Vammaiset eivät tiedä tarpeeksi oikeuksistaan (Kainuun sanomat 3.3.09)

Vammaisten arkuus hakea heille kuuluvia tukipalveluita ja suoranainen epätietoisuus siitä, mihin palveluihin heillä on oikeus, nousivat päällimmäisiksi huolenaiheiksi ASPAn Vähän mutta välttämättä -projektin järjestämässä keskustelutilaisuudessa Kajaanissa, jossa käytiin läpi vammaispalvelulain muutosta. Merkittävin muutos laissa on se, että syyskuusta lähtien henkilökohtaisen avustajan saaminen välttämättömiin toimiin on jokaisen vaikeavammaisen subjektiivinen oikeus.

Yksinkertaistettuna uusi säädös tarkoittaa sitä, että kun kunnat ja kuntayhtymät ovat tähän asti voineet vedota henkilökohtaisen avun korvaamisessa rahanpuutteeseen, tätä mahdollisuutta ei jatkossa enää ole. Jos vammasta aiheutuva haitta todetaan sellaiseksi, että henkilökohtainen avustaja on vaikkapa ruokahuollon, kaupassa käynnin, pukeutumisen tai henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimiseksi tarpeen, kunnan tai kuntayhtymän on se kustannettava.

Kunta ei voi myöskään päättää sitä, mitä, milloin, miksi, missä ja miten avustaja työnsä tekee vaan siitä päättää asiakas eli vammainen itse. Myös teatterissa, jääkiekko-ottelussa, kansalaisopiston kurssilla tai kylässä käynti voivat olla sellaisia välttämättömiä menoja, joihin henkilökohtainen avustaja on kustannettava.

- Kun aiemmin välttämättömäksi tarpeeksi määriteltiin se, mikä oli elossa pysymiseksi välttämätöntä, nyt selviämistä katsotaan laajemmin, Vähän mutta välttämättä -projektin työntekijä Mervi Niemelä toteaa. Vammaisjärjestössä ollaan huolissaan siitä, että turhan moni vaikeavammaisen eristäytyy kotiin.

6 ILMOITUSTAU LU – TULEVIA SEMINAAREJA, KOULUTUKSIA JA TAPAHTUMIA

TERVE-SOS 2009: Terve ja turvallinen elämä 13–14.5.09

20. sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten koulutus- ja messutapahtuma TERVE-SOS järjestetään Helsingissä Marina Congress Centerissä ja Wanhassa Satamassa 13.–14.5.2009. Teemana on "Terve ja turvallinen elämä".

Ilmoitustaululle voivat järjestöt lähettää omia tapahtumatiedotteitaan ottamalla yhteyttä ASPAn tietopalveluun!

Teemoina ovat mm. Turvataan yhdessä – Oletko vieraana omalla työpaikallasi? – Ilkeät ongelmat – Mitä tapahtui omalääkärille? – Elämä alussa – Kotona turvallisesti iäkkäänäkin – Mitä on hyvinvointivaikuttavuus?

Koulutustapahtuman järjestävät yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Helsingin kaupunki.

Ilmoittautumiset 31.3. mennessä.

Ilmoittautumiset ja lisätietoja: www.thl.fi

Minulla on oma koti ja tukea elämään! Kehitysvamma-alan neuvottelukunnan asumisen seminaari 2.4.09

02.04.2009 järjestettävä asumisen seminaari on neuvottelukunnan ensimmäinen valtakunnallinen seminaari, joka tarjoaa ajankohtaista tietoa kehitysvammaisten asumisen tilanteesta ja foorumin yhteiselle keskustelulle.

Ilmoittautumiset 18.3.09 mennessä.

Ilmoittautumiset ja lisätietoja: www.kehitysvammaliitto.fi

Tuotekehittäjän erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus 15.–16.4.2009 alkaen.

Verkot-projekti ja Kynnys ry / Assistentti.info järjestävät yhteistyössä Helsingin oppisopimustoimiston ja Aspectum Oy:n kanssa tuotekehittäjän erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen vapaaehtoistoiminnan ja projektitoiminnan ammattilaisille. Koulutuksen teema on henkilökohtainen apu ja itsenäinen elämä. Koulutuksessa toteutetaan kaksi ryhmää; vapaaehtoistoiminnan kehittäminen ja palvelujen kehittäminen projektilla

Koulutus kestää 1,5 vuotta ajalla huhtikuu 2009 - lokakuu 2010 sisältäen 16 lähiopetuspäivää. Suurin osa koulutuksesta tapahtuu työssä oppien ja omaan työhön liittyviä kehitystehtäviä työstäen.

Koulutukseen osallistuminen edellyttää, että opiskelijalla on työpaikka, jonka kanssa solmitaan oppisopimus. Työsuhteen on oltava voimassa koko koulutuksen ajan. Työnantaja ja opiskelija sopivat keskenään, ovatko koulutuksen lähiopetuspäivät opiskelijalle työaikaa. Koulutus on maksuton, kustannuksia aiheuttavat näyttömaksu (50,50€) sekä matkat ja mahdollinen majoitus.

Oppisopimuksesta lisätietoja: <http://www.oppisopimus.net/>

Tuotekehittäjän erikoisammattitutkinnosta lisätietoja: <http://www.osaan.fi/>

Paikkoja on rajoitetusti. Valinnat tehdään ilmoittautumisjärjestyksessä. Toimi nopeasti ja varmista paikkasi.

Lisätietoja: Projektivastaava Päivi Huuskonen, GSM: 0400 624 437, paivi.huuskonen(at)aspa.fi